

ביאור הדף מסכת סנהדרין דף ל"ט

אמר ר' יוחנן שהיו לר' מאיר ג' מאות משלות שועלים ואנו אין לנו אלא שלש, שהם משלים על הפסוק ביחזקאל "אבות יאכלו בוסר ושיני בנים תקהינה" ועל הפסוק "מאזני צדק אבני צדק" ועל הפסוק במשלי "צדיק מצרה נחלץ ויבא רשע תחתיו".

מביאה הגמרא שאמר כופר אחד לרבן גמליאל אלוקיכם גנב הוא שנאמר בפסוק "ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם ויישן" ולאחר מכן נטל ממנו את הצלע ועשאה לאשה. ואמרה ביתו של רבן גמליאל הניח לו ואני אענה לו, ואמרה לו תנו לי דוכס לשפוט עוול שעשו לי, ושאל אותה מדוע, והשיבה לו שליסטים באו בלילה ונטלו מאיתנו כלי של כסף והשאירו לנו כלי של זהב במקומו, והשיב לה אותו הכופר, ליסטים כאלו לואי שיבא עלינו בכל יום, והשיבה לו אם כך וכי לא יפה היה לו לאדם הראשון שנטלו ממנו צלע אחת ונתנו לו שפחה לשמשו.

והשיב לה אותו הכופר, שאם כך מדוע לא יטול ממנו הקב"ה את הצלע בגלוי, ואמרה לו שיביאו לה אומצה של בשר, והכינה אותו בפניו ואמרה לו אכול, והשיב לה שהיא מאוסה עלי, כי ראיתה בזמן שהייתה מאוסה, והשיבה לו שזו הסיבה שלא נטל הקב"ה את הצלע בגלוי מאדם הראשון כדי שלא תמאס אשתו עליו.

מעשה נוסף מביאה הגמרא שאמר כופר לרבן גמליאל שאני יודע מה אלוקיכם עושה, ונאנח רבן גמליאל ושאל הכופר את רבן גמליאל מדוע נאנחת, והשיב לו שיש לי בן בכרכי היום במקום רחוק ואני מתגעגע אליו, האם תוכל להראות לי אותו, והשיב לו הכופר, וכי אני יודע היכן הוא, והשיב לו רבן גמליאל, אם אינך יודע מה קורה בארץ, כיצד אתה מתיימר לדעת מה קורה בשמים.

מעשה נוסף מביאה הגמרא שאמר כופר לרבן גמליאל, וכי מה גדלות יש במה שנאמר בתהילים "מונה מספר לכוכבים", הרי אף אני יכול לספור את הכוכבים. ונטל רבן גמליאל חבושים והניחם בקערה וערבבם ואמר לו לספור כמה מניינם, והשיב לו הכופר, שקודם תניח אותם שלא יתערבבו ואז אוכל לספור, והשיב לו רבן גמליאל שאף הכוכבים ברקיע זזים כל הזמן וזו הגדולה לספור אותם.

ויש אומרים שאותו הכופר אמר לרבן גמליאל שהוא יודע את מניין הכוכבים, ושאל אותו רבן גמליאל כמה שניינים יש לו בפיו, והכניס ידו לספור, ואמר לו רבן גמליאל אם אינך יודע מה בפיו כיצד אתה מתיימר לדעת כמה כוכבים ברקיע.

עוד מביאה הגמרא שאמר כופר לרבן גמליאל שמי שברא הרים לא ברא רוח שנאמר בעמוס "כי הנה יוצר הרים ובורא רוח", ושאל אותו וכי אם כך כיצד תבאר את מה שנאמר באדם הראשון "ויברא" ו"יצר" וכי תאמר שאף שם היה בורא והיה יוצר, וכל אחד יצר אברים אחרים, ואם תבאר כך כיצד תבאר שיש באדם עין ואוזן סמוכים אחד לשני ונמר בתהילים "הנוטע אוזן הלא ישמע ואם יוצר עין הלא יביט", ואם תבאר שכל אחד יצר בורא אחר כי נאמר נוטע, ונאמר יוצר, כיצד זה יתכן, והשיב לו שאכן כך אני אבאר את בריאתו של האדם, והשיב לו רבן גמליאל, וכי בשעת מיתה היוצר הנוטע והבורא כולן נתפייסו יחד להרוג את כל אברי האדם.

מביאה הגמרא שאמר מכשף אחד לאמימר שחלקך העליון נברא על ידי שד, והתחתון על ידי הקב"ה, והשיב לו אמימר, אך כדברך כיצד אחד לשני להעביר מים בשטחו, שהרי מה שאדם אוכל ושותה, יוצא מנקביו.

עוד מביאה הגמרא שאמר הקיסר לר' תנחום, בא נהיה כולנו לעם אחד, והשיב לו שאכן הדבר יתכן, אף אנחנו מהולים ולכן לא יכולים להיות כמוכם, אז בואו ותמולו אף אתם ותהיו כמונו, והשיב לו הקיסר

שאמנם השבת לי כהוגן, אבל כל מי שמנצח את הקיסר בוויכוח מטילים אותו לגוב האריות, וזרקוהו לביבר של האריות, ולא אכלוהו, והיה שם מין אחד שאמר שמה שהאריות לא אכלו את ר' תנחום זה כי הם לא רעבים, וזרקו אותו לביבר ואכלוהו האריות.

עוד מביאה הגמרא שאמר כופר לרבן גמליאל שאתם אומרים שבכל עשרה שורה השכינה, וכי כמה שכינה יש, וקרא רבן גמליאל לשמשו של הכופר והיכה בצווארו ואמר לו מדוע הנחת לשמש להיכנס לביתו של הכופר, והשיב לו שהרי השמש באה לכל העולם בשווה.

ואמר לו רבן גמליאל שאם השמש שהיא אחד מאלף אלפי ריבוא שמשמים לפני הקב"ה יכולה לנוח בכל העולם, השכינה על אחת כמה וכמה.

עוד מעשה מביאה הגמרא שהיה מין שאמר לרבי אבהו שאלוקיכם גחן הוא, ששחק על יחזקאל ולכן אמר לו "שכב על צדך השמאלי" ולאחר מכן "ושכבת על צדך הימני", ובא תלמיד אחד באותו הזמן ושאל את רבי אבהו מה הטעם שציוותה התורה על השמיטה. ואמר להם רבי אבהו שאני אומר לכם תשובה לאחת לשני שאלותיכם.

שאמר הקב"ה לישראל זרעו שש והשמיטו את השנה השביעית כדי שתדעו שהארץ שלי היא, וכיון שהם לא עשו כן אלא חטאו וגלו צריכים להיענש, ומנהגו של עולם שמלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה אם אכזרי הוא הורג את כולן, ואם הוא רחמן הורג חציים, ואם הוא רחמן מלא רחמים מייסר את הגדולים שבהן ביסורים, ואף כך הקב"ה מייסר את יחזקאל כדי למרק עונותיהם של ישראל.

מספרת הגמרא שהיה מין אחד ששאל את רבי אבהו שאלוקיכם כהן הוא שנאמר "ויקחו לי תרומה", ואם כך במה טבל לאחר שקבר את משה כדי להיטהר מטומאתו, ולא יתכן שטבל במים שהרי נאמר בישעיה "מי מדד בשעלו מים", והשיב לו שהוא טבל באש כפי שנאמר בישעיה "כי הנה ה' באש יבא", ושאל אותו המין וכי טבילה באש דינה כטבילה, והשיב לו שאדרבה זו עיקר הטבילה שהרי נאמר בפסוק "וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים" וכלומר שרק דבר שלא ראוי לעבור באש מטבילים במים.

מביאה הגמרא שגוי מין אחד שאל את רבי אבינא מה הגדולה במה שנאמר בשמואל "מי כעמך כישראל גוי אחד בארץ" הרי נאמר בפסוק "בישעיה" כל הגוים כאין נגדו", וישראל בכללם, והשיב לו שנביא שלכם העיד עלינו שאינו בכלל הגוים שאמר בלעם על ישראל "ובגוים לא יתחשב".

עמוד ב'

מביאה גמרא שרבי אלעזר הקשה שבכתוב בתהילים "טוב ה' לכל" ובאיכה נאמר "טוב ה' לקווי", ולא לכל, והשיב שמשל לאדם שיש לו פרדס כשהוא משקה משקה את כולו, ואף את האילנות הפחות טובים, אבל כשהוא עורך שיש בזה טרחה מרובה אינו עורך אלא את האילנות הטובים שבהם. ולכן בטוב ה' טוב לכל, אבל בהגנה מהפורענות זה רק לקווי.

התבאר במשנה שמחמת שנברא האדם יחידי לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם, וכלומר שחשוב אני כעולם מלא ולכן לא אחטא כדי שלא אטרד ממנו. ומביאה הגמרא את הפסוק במלכים שכאשר מת אחאב "ויעבר הרנה במחנה", ואמר ר' אחא בר חנינא על הפסוק במשלי "באבוד רשעים רנה" שהיינו באבוד אחאב בן עמרי רנה.

ושואלת הגמרא וכי הקב"ה שמח במפלתן של רשעים, והרי נאמר בדברי הימים "בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו", ואמר רבי יונתן מפני מה לא נאמר בהודאה זו הודו לה' כי טוב אלא רק הודו לה', לפי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים, וכפי שאמר ר' שמואל בר נחמן

בשם ר' יונתן, על הפסוק "ולא קרב זה אל זה כל הלילה" שבקריעת ים סוף בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה, ואמר להן הקב"ה וכי מעשה ידי טובעין ביים ואתם אומרים שירה לפני.

ותירץ ר' יוסי בר חנינא שאמנם הקב"ה לא שש במפלתן של רשעים אבל משיש את האחרים משיש, וכך מדוייק ממה שנאמר בפסוק "כן ישיש" ולא נאמר ישוש.

מביאה הגמרא את הפסוק במלכים "וילוקו הכלבים את דמו והזונות רחצו וגו'" וביאר רבי אלעזר מה כוונת הפסוק "הזונות רחצו", שהוברו שתי חזיונות שנאמרו על אחאב, אחת של מיכיהו ואחת של אליהו, שבמיכיהו נאמר "אם שוב תשוב בשלום לא דיבר ה' בי", ובאליהו נאמר "במקום אשר לקקו הכלבים את דם נבות".

ורבא אמר שהכוונה לזונות ממש, כיון שאחאב איש מצונן היה בתאבתו, ועשתה לו איזבל שתי ציורי זונות במרכבתו כדי שיראה אותן ויתחמם.

ועל הפסוק שם "ואיש משך בקשת לתומו ויכה" ביאר ר' אלעזר שהכוונה שמשך בקשת לפי תומו, ורבא אמר שהכוונה לתומו היא לתמם שתי חזיונות אחת של מיכיהו ואחת של אליהו.

נאמר במלכים "ויקרא אחאב אל עובדיהו אשר על הבית ועובדיה היה ירא ה' מאד", וביאר ר' יצחק מדוע נאמר שם שעובדיה היה ירא את ה' מאד, כי שאל אחאב את עובדיה שהרי ביעקב נאמר שאמר לו לבן "נחשתי ויברכני ה' בגללך", וביוסף נאמר "ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף", ואם ביתי לא התברך בגללך שמא זה מפני שאתה לא ירא אלוקים, ולכן יצתה בת קול ואמרה "ועובדיה היה ירא את ה' מאד", אבל ביתו של אחאב לא התברך כי הוא אינו מזומן לברכה.

ואמר ר' אבא שגדול שנאמר בעובדיהו יותר ממה שנאמר באברהם, שאילו באברהם לא נאמר מאד ובעובדיהו נאמר מאד.

ואמר ר' יצחק מפני מה זכה עובדיהו לנביאות אף שהיה גר, מפני שהחביא מאה נביאים במערה שנאמר במלכים "ויהי בהכרית איזבל את נביאי ה' ויקח עובדיהו מאה נביאים ויחביאם חמשים איש במערה וגו'", ושואלת הגמרא מדוע החביאם חמשים בכל מערה, וביאר ר' אלעזר שהוא למד זאת מיעקב שחילק את משפחתו לב' מחנות ואמר "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

אך רבי אבהו אמר שהסיבה שעובדיהו החביא בכל מערה חמשים, הייתה מפני שלא היה מקום בכל מערה ליותר מחמשים.

ועל הפסוק "חזון עובדיהו כה אמר ה' אלהים לאדום וגו'", מבארת הגמרא מדוע התנבא עובדיה לאדום, שאמר רבי יצחק שאמר הקדוש ברוך הוא יבא עובדיהו הדר בין שני רשעים אחאב ואיזבל ולא למד ממעשיהם, וינבא על עשו הרשע שדר בין שני צדיקים יצחק ויעקב ולא למד ממעשיהם.

ואמר אפרים מקשאה תלמידו של רבי מאיר בשם רבי מאיר שעובדיה היה גר אדומי והתנבא על אדום, וזה מה שאומרים האנשים שמהיער עצמו נוטלים עצים לידית לגרזן שבו קוצצים את עצי היער.

ומביאה הגמרא את הפסוק בשמואל שנאמר על דוד "ויך את מואב וימדדם בחבל השכב אותם ארצה", ואמר רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי שמה שדוד עצמו שהיה מזרע רות המואביה הרג את מואב זה מה שאומרים האנשים שמהיער עצמו נוטלים עצים לידית לגרזן שבו קוצצים את עצי היער.

וכאשר בא רב דימי מארץ ישראל אמר שעל זה אומרים האנשים שירך מתוכה מסרחת.

מביאה הגמרא את הפסוק שנאמר במלכים על מלך מואב "ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עולה על החומה ויהי קצף גדול על ישראל", ונחלקו בזה רב ושמואל האם העלהו לעולה לשם שמים או לשם עבודה זרה, ושואלת הגמרא שאם העלה לשם שמים מובן מדוע נאמר שמחמת כך "ויהי קצף גדול על ישראל", אבל לדעת הסובר שהעלהו לעבודה זרה, מדוע היה קצף על ישראל.

ועונה הגמרא שהסיבה היא כפי שאמר ר' יהושע בן לוי, ששאל רבי יהושע בן לוי שביחזקאל כתוב "וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם", ואחר כך נאמר "וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם", וביאר שהכוונה שכמתוקנין שבהם לא עשיתם אבל כמקולקלים שבהם עשיתם. וכיון שהיו רגילים באותו העוון כשחטא מלך מואב נזכר אף להם העוון.

ומביאה הגמרא את סוף הפסוק במלכים שם "ויסעו מעליו וישבו לארץ" ואמר רבי חנינא בר פפא שבאותה שעה ירדו רשעיהן של ישראל למדריגה התחתונה, וזה הכוונה לארץ.

ועל הפסוק בתחילת מלכים על אבישג השונמית "והנערה יפה עד מאד" אמר ר' חנינא בר פפא שהיא עדיין לא הגיעה לחצי יופי של שרה שנאמר בה עד מאד ולא מאד בכלל.

הדרן עלך אחד דיני ממונות

